

СИЛАБУС
з дисципліни «Місцеве самоврядування»
на отримання ступеню вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю
281 «Публічне управління та адміністрування»
Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

1) **Бакуменко Валерій Данилович**, д.н.з держ.упр., професор, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту.

<http://new.khntusg.com.ua/staff/bakumenko-valerij-danilovich>

Крала Вікторія Григорівна, к.е.н., доцент, ст. викладач кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту.

<http://new.khntusg.com.ua/staff/kralja-viktorija-grigorivna>

2)Пререквізити (базові знання необхідні для успішного опанування компетентностями). Базові знання з дисциплін: «Менеджмент», "Соціальна відповідальність"

Постреквізити. Продовжують вивчення даного предмету наступні дисципліни: «Управління державними і місцевими фінансами і бюджетом», «Державне та регіональне управління», "Управління суспільним розвитком", "Розвиток міської інфраструктури", "Планування розвитку територіальної громади".

3) Коротка анотація дисципліни (загальна характеристика, особливості, переваги).

Дисципліна "Місцеве самоврядування" спрямована на формування у студентів фундаментальних знань про місцеве самоврядування, як суспільне явище, як складову публічного управління, як систему з притаманною їй організаційною та функціональною структурою, як складний процес, що реалізується територіальними громадами, оволодіння вміннями вирішувати питання місцевого значення на основі базових принципів публічного управління та місцевого самоврядування

Вивчення даної дисципліни дає можливість студенту:

знати: базові засади й ознаки місцевого самоврядування, обґрунтовувати особливу роль місцевого самоврядування в системі публічного управління та його специфіку як форми народовладдя й публічної влади; теоретичні основи місцевого самоврядування, вміти розкривати природні права людини і громади, аналізувати моделі місцевого самоврядування; положення конституційного закріплення місцевого самоврядування в Україні, здійснювати аналіз законодавчо-нормативного забезпечення місцевого самоврядування та його відповідності міжнародним стандартам; порядок формування та компетенцію представницьких органів місцевого самоврядування, аналізувати реалізацію повноважень представницькими органами місцевого самоврядування базового і регіонального рівнів; правову основу діяльності депутатів місцевих рад, їх права і обов'язки, пояснювати можливості застосування форм реалізації депутатом місцевої влади своїх повноважень; порядок обрання та повноваження сільських, селищних, міських голів та голів районної, обласної, районної у місті ради, вміти пояснювати умови дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови; порядок формування виконавчих органів місцевого самоврядування, обґрунтовувати підходи до побудови їх організаційної структури, аналізувати реалізацію повноважень виконавчим комітетом сільської, селищної, міської ради.

вміти: обґрунтовувати місце та роль територіальної громади у системі місцевого самоврядування, аналізувати напрями формування сучасних територіальних громад, вміти пояснювати механізми підвищення спроможності територіальних громад; пояснювати передумови ефективності форм і методів організації діяльності представницьких органів місцевого самоврядування, знати специфіку реалізації рішень представницьких органів місцевого самоврядування базового і регіонального рівнів; обґрунтовувати роль нормотворчої діяльності органів місцевого самоврядування, аналізувати акти органів та

посадових осіб місцевого самоврядування, вмiти готувати проекти управлiнських рiшень, що стосуються завдань дiяльностi органiв місцевого самоврядування; здiйснювати аналіз доходiв i видаткiв мiсцевих бюджетiв, обгрунтовувати участь держави у формуванні доходiв мiсцевих бюджетiв, окреслювати механiзми розширення джерел надходжень до мiсцевих бюджетiв та ефективного використання фiнансових ресурсiв; аналізувати взаємодiю органiв місцевого самоврядування базового i рiгiонального рiвнiв, органiв місцевого самоврядування з органами виконавчої влади, підприємницькими i громадськими iнституціями, виробляти рекомендації щодо удосконалення їх взаємодії.

4) Мета та основні задачі дисципліни.

Метою навчальної дисципліни “Місцеве самоврядування” є формування у слухачів сучасних практичних знань, умiнь i навичок щодо специфіки iнституту місцевого самоврядування контексті теоретичних i фундаментальних засад демократичного врядування.

Завданнями навчальної дисципліни є набуття вмiнь i знань про основні ознаки та принципи місцевого самоврядування; щодо конституційно-правових засад місцевого самоврядування в Україні; формування вмiнь та навичок практичного аналізу законодавчих актів у сфері місцевого самоврядування; ознайомлення слухачів з перспективами розвитку законодавства, що регулює здiйснення місцевого самоврядування в Україні у контексті фундаментальних засад демократичного врядування.

Компетентність, що забезпечує. Вивчення дисципліни забезпечує формування у фахівців здатності: обгрунтовувати роль співробітництва територіальних громад у підвищенні їх конкурентоспроможності, визначати завдання дiяльностi органiв місцевого самоврядування, які доцільно вирішувати на засадах співробітництва, виробляти рекомендації щодо удосконалення співробітництва територіальних громад; Обгрунтовувати гарантії місцевого самоврядування як умови його ефективного розвитку та аналізувати рiвень їх забезпечення. Аналізувати взаємозв'язок між відповідальністю органiв та посадових осіб місцевого самоврядування й ефективністю їх дiяльностi

5) Організація навчання

Система оцінювання

Професійні компетенції	Методи та форми навчання		Оцінка рівня сформованості компетентностей	
			Форма контролю	Бал
Змістовний модуль 1. «теоретико-методологічні основи здійснення місцевого самоврядування»				38
Набуття вмiнь i знань щодо основних ознак та принципiв мiсцевого самоврядування; конституційно-правових засад мiсцевого самоврядування в Україні; формування вмiнь та навичок практичного аналізу законодавчих актів у сфері мiсцевого	Лекція 1	Поняття та сутність мiсцевого самоврядування	Робота на лекції	3
	Семінарське заняття	Організаційно-правові засади участі населення у мiсцевому самоврядуванні.	Семінар-дискусія	2
	СРС	Конституційно-правові засади i принципи мiсцевого самоврядування	Презентація результатів	3
	Лекція 2	Теорії мiсцевого самоврядування	Робота на лекції	3
	Семінарське заняття	Форми прямого волевиявлення громадян у здiйсненні мiсцевого самоврядування	Семінар-дискусія	2
	СРС	Розвиток мiсцевого самоврядування в історичному аспекті	Презентація результатів, поточна	3

самоврядування			контрольна робота	
	Лекція3	Конституційно-правові засади місцевого самоврядування в Україні	Робота на лекції	3
	Семінарське заняття	Правовий статус і організація роботи сільських, селищних, міських голів районної, обласної, районної ради	Семінар-дискусія	2
	СРС	Правова основа місцевого самоврядування в Україні	Презентація результатів	3
	Лекція4	Європейська Хартія місцевого самоврядування	Робота на лекції	3
	Семінарське заняття	Функції сільських, селищних, міських голів за об'єктами відання	Семінар-дискусія	2
	СРС	Система місцевого самоврядування та її елементи	Презентація результатів, поточна контрольна робота	3
	Лекція5	Територіальна організація місцевого самоврядування в Україні	Робота на лекції	3
	СРС	Поняття «територіальна громада»	Презентація результатів	3
Змістовний модуль 2. Вимірювання, оцінка та управління інтелектуальним капіталом організації				32
володіти методами аналізу економічного стану соціальної інфраструктури регіону навичками планування, організації та контролю виконання завдань державних, регіональних, галузевих (міжгалузевих) програм і проектів соціального розвитку відповідної території чи сфери економічної діяльності	Лекція6	Зарубіжний досвід територіальної організації місцевого самоврядування	Робота на лекції	3
	Семінарське заняття	Вибори до органів місцевого самоврядування	Семінар-дискусія, рішення ситуаційних завдань	2
	СРС	Поняття «представницькі органи місцевого самоврядування» та його види	Презентація результатів	2
	Лекція7	Формування органів місцевого самоврядування	Робота на лекції	3
	Семінарське заняття	Права, обов'язки та відповідальність депутатів	Семінар-дискусія	2
	СРС	Додаткові права та обов'язки депутата місцевої ради у порівнянні з виборцями	Презентація результатів, поточна контрольна робота	2
	Лекції 8	Організація роботи органів та посадових осіб	Робота на лекції	3

		місцевого самоврядування		
	СРС	Форми і методи роботи депутата місцевої ради	Презентація результатів	2
	Семінарське заняття	Відповідальність депутата місцевої ради перед виборцями щодо своєї депутатської роботи.	Визначення економічної ефективності інноваційних проєктів	2
	Лекція 9	Гарантії та відповідальність посадових осіб та органів місцевого самоврядування	Робота на лекції	3
	СРС	Гарантії та відповідальність посадових осіб та органів місцевого самоврядування	Презентація результатів	4
	Лекція 10	Етична інфраструктура місцевого самоврядування	Робота на лекції	3
	Загальна кількість годин з них: аудиторні самостійні	Загальна кількість годин 60 з них: аудиторні 90 самостійні	Кількість балів	80
	Вид контролю	Вид контролю	Значок	33
			30	20

Приєм і консультації по виконанню завдань щодо самостійної роботи студентів (СРС) проводяться викладачем згідно встановленого графіку.

Завдання СРС рахуються виконаними, якщо:

- виконані і здані в зазначені викладачем строки;
- повністю виконані (розкривають тему завдання);
- не мають логічних і розрахункових помилок;
- виконані студентом самостійно.

При умові невиконання одного із зазначених умов, кількість балів знижується на 1 бал. При умові невиконання і відсутності завдання оцінюється 0 балами. Студент зобов'язаний виконати всі завдання.

Модулі проводяться викладачем у вигляді тестування або співбесіди.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Положення «Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою».

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6) Політика курсу.

Студент зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати в визначений викладачем час.

Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в навчальному процесі.

7) Література.

Базова

1.Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: навч. посіб. / [А. П. Лелеченко, О. І. Васильєва, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук]. К. : 2017.110 с.

2.Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. К. : НАДУ, 2014.

3.Публічне управління в умовах інституційних змін : колективна монографія / За наук. редакції д. держ. упр. Р. В. Войтович та П.В. Ворони. Київ, 2018.475

Допоміжна

1.Вакулєнко В.М. Міжмуніципальне співробітництво [навч. посіб.] / В.М. Вакулєнко, О.С.Ігнатєнко, Г.А.Борщ та ін. К.: НАДУ, «Фенікс», 2012. 576 с.

2. Гетьман Є.А. Окремі питання нормотворчої діяльності місцевих державних адміністрацій. Форум права: електрон. наук. фахове вид. 2014. №1. С. 93–96. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_1_18.pdf.

3. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналіт. доп. / [Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. та ін.] ; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2019. 192 с.

4. Енциклопедичний словник з публічного управління/Укл.: Ю.П. Сурмін, В.Д. Бакуменко, А.М. Михненко та ін.; за ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трошинського, Ю.П. Сурміна.К.: НАДУ, 2010. 820 с.

5. Європейська Хартія місцевого самоврядування (Рада Європи, 15 жовтня 1985 р.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036

6. Звіздай О.В. Нормативно-правові засади розвитку місцевого самоврядування в Україні. Актуальні проблеми державного управління. 2015. № 1. С. 242-249. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdy_2015_1_35.

7. Інститут старост в об'єднаних громадах: обрання та місце у системі управління / О. Колесников, О. Калашнікова, М. Дзюпин. К. 2016. 36 с.

8. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>

9. Куйбіда В.С. Організаційно-правові аспекти місцевого самоврядування в Україні [Текст] : [навч. посіб.]; Відкр. міжнар. ун-т розв. людини "Україна", Вища шк. політ. лідера. К. : [Ун-т "Україна"], 2011. 158 с.

10. Лукша О.В. Місцеве самоврядування в Україні : посібник-порадник для депутатів місцевих рад / [Лукша О.В., Федів І.О.]; [за ред. М.Пітцика]. К., 2010.

11. Мельник А.Ф., Монастирський Г.Л. Управління розвитком муніципальних утворень: теорія, методологія, практика: Монографія. Тернопіль: Економічна думка, 2007. 476 с.

12. Мельник А.Ф., Монастирський Г.Л., Дудкіна О.П. Муніципальний менеджмент: Навч. посібник. К.: Знання, 2006. 420 с.

13. Методика формування спроможних територіальних громад. Затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2015 р. № 214// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>

14. Методичні рекомендації щодо розроблення Статуту територіальної громади. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. <https://decentralization.gov.ua/news/10653>

15. Місцеве самоврядування та децентралізація. Законодавство (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук. К.: ІКЦ «Легальний статус». 2016. 80 с.

16. Муніципальне право України: підручник / за ред. Баймуратова М.О. 2-ге вид. доп. К.: Правова єдність, 2009. 720 с.

17. Напрями активізації участі громадськості у місцевому самоврядуванні в містах України: Аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1809/>.

18. Науково-практичне забезпечення децентралізації надання послуг в об'єднаних територіальних громадах : матеріали наук.-практ. конф., Київ, 18 квіт. 2018 р. / за заг. ред. Р.В. Войтович, П.В. Ворони. К: ІПК ДСЗУ, 2018. 360 с.

19. Практичні рекомендації з питань формування спроможних територіальних громад/ авт. кол.: С. М. Серьогін, О. М. Кужман, Є. І. Бородин, Ю. П. Шаров (та ін.). Д.: ДРІДУ НАДУ. 2016. Вип.4. 64 с. (Сер. «Бібліотека реформування місцевого самоврядування»).

Інформаційні ресурси

1.Бібліотеки: ХНТУСГ, вул. Алчевських 44 та Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленко, пров. Короленко, 1.

2. Принципи трансформації адміністративно-територіального устрою України [Електронний ресурс]. URL: <http://pravo.studio/derjaviprava-istoriya/printsipitransformatsiji-administrativno-72122.html>.

3. Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua>

4. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>

5. Про місцеві вибори. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/59519>

6. Про органи самоорганізації населення. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-19>

7. Про співробітництво територіальних громад. Закон України. URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

8 Про службу в органах місцевого самоврядування. Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

9. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1.04. 2014 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014>

Бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>

Бібліотека ім. В.Г. Короленко. URL: <http://korolenko.kharkov.com/>

Бібліотека ХНТУСГ. URL: <https://library.khntusg.com.ua/>

Електронна бібліотека. URL: <http://lib.meta.ua/>

Студентська електронна бібліотека URL: <http://www.lib.ua-ru.net/>

Нормативно-правова база України URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/>